

SITUAȚIA, PROBLEMELE ȘI PERSPECTIVELE RELAȚIILOR UCRAINEANO-ROMÂNE

Rezumat

Articolul de față investighează problemele de actualitate ale relațiilor ucraineano-române. Accentul se pune pe reliefarea problemelor de obiectivitate în evaluarea situației național-culturale a minorităților română și ucraineană din cele două state.

Importanța acordată îmbunătățirii diferitelor forme de cooperare transfrontalieră și felului în care se pot minimaliza problemele care au apărut după deciziile instanței de la Haga privind Insula Șerpilor este justificată.

Cuvintele cheie ale lucrării sunt: relațiile ucraineano-române, minorități naționale, cooperare transfrontalieră, căutarea compromisului, recunoașterea reciprocă a diplomelor.

РЕГІОНАЛЬНІ РІВНІ УПРАВЛІННЯ НА ПРИКЛАДІ ПОВІТУ САТУ-МАРЕ (РУМУНІЯ) ТА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ (УКРАЇНА)

Мар'ян Токар,
Ужгород (Україна)

Метою написання статті є порівняльний аналіз регіональних зрізів управління в межах двох конкретних адміністративно-територіальних одиниць, які представляють дві сусідні держави (Україна і Румунія), а також географічно суміжних регіонів (Закарпатська область, повіт Сату-Маре).

Управління регіоном розуміється як система цілеспрямованих соціально-політичних впливів як ззовні, так і зсередини регіону з метою здобуття політично значимого результату. Відповідно, проблеми організації, структури, принципів функціонування регіонального та муніципального рівнів управління є одними з найважливіших. Політична регіоналізація є децентралізацією управління і передбачає надання регіональним співтовариствам певної автономії – самостійності у вирішенні питань місцевого значення, а також наділення їх правом формування представницьких і виконавських органів. Рівень автономії регіону залежить від типу державно-територіального устрою, що визначає політико-правовий і організаційно-правовий статус територіальних частин держави, принципи взаємодії місцевих органів влади з органами влади держави в цілому. Регіони наділені певною автономією в сферах культурної, економічної політики.

Кількість рівнів у системі державного управління залежить від кількох чинників: їхніх розмірів, географічних умов, історичних і культурних традицій, етнічних груп населення, або ж заснований на штучно створеній раціоналістичній моделі адміністративно-територіального поділу. Як у Румунії, так і в Україні є національний, або загальнодержавний, місцевий, чи муніципальний рівень, який, у свою чергу, представлений кількома підрівнями (наприклад, повіт і комуна, область і район).

Розвиток сучасних умов названих держав можна охарактеризувати як рух у двох напрямках – раціоналізації і демократизації управління. Одним з проявів цих процесів є розвиток територіальної системи державної адміністрації і самоврядності. З одного боку, збільшення сфери діяльності державною адміністрацією привело до кількісних і якісних змін, перерозподілу управлінських функцій на всіх рівнях державного

управління. З іншого – подальша раціоналізація системи державного управління супроводилася збільшенням частки територіального планування розвитку, зрозуміло, при збереженні прерогативи визначення основних цілей і принципів розвитку в центрі.

Раціоналізацією державного управління передбачено і надання права самостійного ухвалення рішення з питань місцевого значення територіальним органам, що не входять в ієрархію державної адміністрації, вибраним населенням. Це явище називається децентралізацією. Децентралізація управління викликана не лише прагненням центрального уряду адаптувати адміністрацію до місцевих умов, перекласти частину функцій на плечі місцевих колективів, але і необхідністю задовольнити потреби суспільства в самоврядності і самоорганізації, а також інтересів місцевих еліт. Децентралізація має велике політичне значення і є однією з умов сучасної демократизації.

Регіоналізація представляє собою один із проявів розподілу праці з метою створення нового рівня адміністративної діяльності між вищим загальнодержавним і нижчим, або місцевим, рівнями. В зазначених регіонах це викликано рядом чинників, з яких найбільш важливі такі.

1. Національно-культурний чинник, який враховує багатонаціональний характер держави, створюючи умови для гармонійного співіснування різних етнічних і релігійних груп, а також зважає на вимоги релігійних і національно-культурних рухів, регіональних політичних еліт.

Так, повіт Сату-Маре є поліетнічним регіоном, де чинник титульної нації не є тотально домінуючим. Національна структура регіону досить строката (понад 60 відсотків румунів, 39 відсотків угорців та ін.).

Серед населення Закарпатської області переважають українці (78 відсотків). Показник титульності нації тут вищий. Національну структуру також становлять угорці (12, 5 відсотка), румуни (2, 6 відсотка) та ін.

Склад населення Закарпаття подібний до національного складу населення прикордонних регіонів сусідніх держав, а це вимагає постійної співпраці у питанні вивчення і запровадження спільного досвіду у вирішенні національних проблем. Етнічну більшість обох регіонів цілком логічно становлять представники титульної нації держав.

З боку місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування робиться все можливе для подальшого утвердження конституційних прав і свобод представників національних меншин, задоволення їх культурно-духовних інтересів. Допоміжною ланкою у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку та гармонізації міжнаціональних відносин відіграють громадські організації цих меншин. З їхньої ініціативи створюються національно-культурні центри, освітні заклади, проводяться фестивалі тощо.

2. Економічний чинник виражається в господарських пріоритетах регіону, його соціально-економічних спроможностях, наявності підприємств аграрно-промислового комплексу.

Повіт Сату-Маре, як і Закарпатська область, переважно представлені промислово-аграрним сектором. У цьому відношенні обидва регіони є залежними від кліматично-ландшафтних умов, що скеровує відповідний рівень управління на місцях. Населення культивує господарські інтереси. Державне управління відповідно скеровує чималий масив уваги на ефективність використання регіональних можливостей.

3. Адміністративний чинник є найбільш важливим для проведення регіональної реформи.

У Румунії існує поділ на повіти, муніципії, міста, комуни, села. Повіт Сату-Маре є одним із 41 повіту Румунії, який поділяється на 65 менших адміністративно-територіальних одиниць. Регіон має два муніципії – міста державного значення: Сату-Маре і Карей, а також чотири міста, 59 комун із 226 селами.

Закарпатська область є однією із 24 областей України. Регіон представлений 13 районами, 10 містами (5 обласного підпорядкування), 28 селищами міського типу і 561 селом. Регіональну владу представляють 10 міських, 22 селищні, 285 сільських рад. Система адміністративно-територіального устрою витворена в регіонах історично.

Щодо перспектив розвитку регіонів, то існує нагальна потреба класифікації прикордонних регіонів залежно від того, на яких кордонах вони знаходяться. В нових прикордонних регіонах виникає необхідність зміни конфігурації транспортних та інженерних комунікацій, переорієнтації економіки, зміни режиму природокористування тощо. В стратегії територіального розвитку обох країн та їх інтеграції у світову економіку прикордонним регіонам відводиться роль своєрідних форпостів у міжнародному економічному співробітництві. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків прикордонних регіонів повинен компенсувати їх віддаленість від економічних центрів власних держав, але, з іншого боку, це не повинно створювати проблеми для внутрідержавних міжрегіональних економічних зв'язків.

У названих регіонах діють державні та недержавні інституції, які впливають чи потенційно можуть впливати на регіональний розвиток та регіональне управління. Вони повинні бути представлені у регіональних агентствах розвитку. Це, насамперед, місцеві органи державної виконавчої влади, територіальні органи центральних органів виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, окремі суб'єкти підприємництва чи їх структурні підрозділи, об'єднання громадян та їх структурні підрозділи, які відповідно до своїх статутів займаються проблемами регіонального розвитку.

Діяльність вказаних інституцій спрямована на ефективний регіональний розвиток. Проте виникає потреба в їх координації, тому що вирішити питання регіонального розвитку лише через структури виконавчої влади чи місцевого самоврядування неможливо, як неможливо досягнення цілей регіонального розвитку виключно через громадські об'єднання чи бізнесові структури.

Таким чином, регіональні рівні управління спроможні вплинути як на ефективний розвиток всередині регіону, так і на міжрегіональні відносини.

THE REGIONAL LEVELS OF ADMINISTRATION ON THE EXAMPLE OF SATU MARE COUNTY (ROMANIA) AND THE TRANSCARPATIAN REGION (UKRAINE)

Summary

Here is given the compare analyses of the kinds of administration on examples of the concrete administrative – territorial units of the neighbouring states (Romania and Ukraine) and also geographically neighbouring regions (Transcarpathian Region and Satu Mare County). Regionalization represents the distribution of work the aim of which is the creation of the new level of administrative activity between the higher generally state and the lower or local levels.

The aim of such acts are: the nationally-cultural, economic and administrative one.

NIVELURILE REGIONALE DE GESTIONARE. STUDIU DE CAZ: JUDEȚUL SATU MARE ȘI REGIUNEA TRANSCARPATIA (UCRAINA)

Rezumat

Lucrarea realizează o analiză comparativă a guvernării regionale în cadrul unităților administrativ-teritoriale. În sistemul guvernării de stat, numărul de niveluri regionale depinde de mai mulți factori: mărimea unităților, mediul geografic, tradițiile istorice și culturale, grupurile etnice sau, în cazul creațiilor artificiale, de modelul raționalist al divizării administrativ-teritoriale. Ca și în România, și în Ucraina există niveluri naționale sau de stat, locale sau municipale, care, la rândul lor, sunt prezentate prin mai multe subniveluri (de exemplu, județul și comuna, regiunea și raionul). Modernizarea celor două țări

amintite poate fi caracterizată ca o mișcare în două direcții: de raționalizare și de democratizare a conducerii. Una dintre manifestările acestor procese este dezvoltarea teritorială a sistemului administrației de stat și a autonomiei. Pe de o parte, dezvoltarea sferei activităților din domeniul administrației de stat a dus la modificări cantitative și calitative privind redistribuirea funcțiilor de management la toate nivelurile administrației publice. Pe de altă parte, dezvoltarea raționalizată continuă a administrației publice a determinat creșterea șanselor de dezvoltare teritorială planificată, bineînțeles, prin menținerea în același timp a prerogativelor centrale privind determinarea scopurilor și principiilor de bază ale dezvoltării.

Regionalizarea este una dintre manifestările divizării muncii în scopul creării unui nou nivel de activitate administrativă, situat între cel național și cel local. Factorii cei mai importanți ai regionalizării sunt:

1. Factorul național-cultural, care ține cont de caracterul multinațional al statului, creând condițiile de co-existență armonioasă a diferitelor grupuri etnice și religioase, și care acordă de asemenea atenție necesităților religioase și mișcărilor național-culturale, elitelor politice regionale. Județul Satu Mare prezintă o structură națională moderată (peste 60% români, 39% maghiari și 1% alte naționalități). În cadrul populației regiunii Transcarpatia domină ucrainenii (78%). Structura națională include, de asemenea, maghiarii (12,5%), românii (2,6%) și alte naționalități. Majoritatea etnică a regiunilor coincide cu majoritatea la nivel național.

2. Factorul economic este exprimat de prioritățile economice din regiune. Pentru județul Satu Mare și pentru regiunea Transcarpatia sunt reprezentative sectorul industrial și cel agricol. În acest sens, cele două regiuni sunt dependente de condițiile geografico-climatice, care direcționează un nivel adecvat de management local.

3. Factorul administrativ este cel mai important pentru desfășurarea reformei regionale. În România împărțirea administrativă se face pe județe, municipii, orașe, comune, sate. Județul Satu Mare este unul din cele 41 de județe ale României, subdivizat la rândul său în 65 de unități administrative mai mici. Județul are două municipii – orașe de importanță națională: Satu Mare și Carei, patru orașe și 59 de comune care includ 226 de sate. Regiunea Transcarpatia este una dintre cele 24 de regiuni din Ucraina, cuprinzând 13 raioane, 10 orașe (2 subordonate regiunii), 28 de sate de tip urban și 561 de sate. Administrația regională este reprezentată de 10 primării orașenești, 22 satești de tip urban și 285 satești.